Christenheid, en eerst als 't geestelijk leven daalt, kan in de Gemeente neiging opkomen, om den Goeden Vrijdag, die van zulk een wonder geen enkele heugenis brengt, nochtans onder de groote Christelijke vierdagen op te nemen.

Alle hooge viertijden bewegen zich om een machtig, God verheerlijkend genadewonder, en wel driemaal: in Bethlehem, bij de grafspelonk en in de opperzaal van Jeruzalem.

Toch is het verstaanbaar, dat in Pinksteren dit hooge karakter van 't feest voor velen teloor ging. Niet weinigen toch zien nog altoos in het gebeurde in Jeruzalem's opperzaal niets dan een plotselinge bekeering van de apostelen en van de personen die met hen waren; en met name alle methodistische groepen zijn er steeds op uit, om al wat ons hier in Handelingen gemeld wordt van den Heiligen Geest, ook op huidige bekeeringen toe te passen. Elke godsdienstige opwekking geldt dan voor een herhaling van hetgeen te Jeruzalem gebeurde. Elke geestelijke toebrenging acht men als Pinksterzegen te mogen eeren. En niet zelden looft men in hymne en lofzang telkens weer een nieuwe Uitstorting van den Heiligen Geest.

Daar er nu bij zulke geestelijke bewegingen van een eigenlijk gezegd *zichtbaar* wonder geen sprake is, komt men er zoo vanzelf toe, om ook het gebeurde te Jeruzalem als gewone geestelijke handeling te beschouwen. Wel ontbreekt er dan thans het spreken in vreemde talen bij, maar ook hierin poogde men voorziening te geven, en nog voor twee jaar begon in het landschap Hessen een beweging, die ook dit spreken in vreemde talen poogde te hernieuwen. Maar al hield dat zich een tijdlang niet alleen in Hessen, maar ook te Hamburg staande, al spoedig sleet 't toch weer uit. En zoo kan 't niet anders, of in de methodistisch geestelijke opvatting bleef 't ten slotte toch weer uitsluitend neerkomen op persoonlijke bekeeringen van ongeloovigen en op verwekkingen van reeds bekeerden, die weer waren ingeslapen.

Doordien men nu toch zulk soort opwekkingen steeds weer met het Pinkstermysterie in Jeruzalem's opperzaal in verband bracht, kon 't alzoo niet anders, of 't wondere karakter van het gebeurde te Jeruzalem geraakte steeds meer op den achtergrond, en het toen gebeurde werd ten slotte algemeen verstaan als de bekeering van de honderd-en-twintig.

Steeds moet daarom bij 't Pinksterwonder tusschen twee zeer verschillende werkingen onderscheiden worden, de ééne waarin 't verhaal ons de komst van den Heiligen Geest doet begroeten, en de andere die te eeren is in de buitengewone verschijnselen welke op den grooten Pinksterdag werden waargenomen. Er was eenerzijds de uitstorting van den Heiligen Geest, maar ook anderzijds waren er de teekenen die deze uitstorting begeleidden.

Natuurlijk werkte de Heilige Geest onder Gods volks reeds van Adam's en Noach's dagen af. Jesaja spreekt er opsettelijk van, dat Jehovah den Heiligen Geest „*in het midden des volks stelde*". (63 : 11) Maar dit neemt niet weg dat Johannes ons in zijn Evangelie betuigt: „*De Heilige Geest was nog niet*", omdat Jezus nog niet verheerlijkt was. (VII : 39)

Onder Israel ontbrak alzoo nog de volle levensgemeenschap met den Heiligen Geest, ook al ontbrak zijn heerlijke inwerking daarom niet, en eerst op den grooten Pinksterdag heeft de totstandkoming van de vaste gemeenschap van den Heiligen Geest met Gods volk plaats gegrepen. Let wel, niet als daad van persoonlijke bekeering, maar als een gemeenschappelijke werking op alle leden van 't volk samen. De Heilige Geest werd op den Pinksterdag *in Gods Kerk* uitgestort. De Heilige Geest heeft sinds de Kerk van Christus nimmermeer verlaten. Hij ging nimmermeer van Christus' Kerk weg. Hij kan dus ook nooit ten tweeden male tot haar komen. En voorzooverre wij thans ook persoonlijk de gemeenschap van den Heiligen Geest genieten, erlangen we aan zijn gemeenschap nooit anders deel dan krachtens onze gemeenschap, niet aan de zichtbare, maar aan de *onzichtbare Kerke Gods*.

Noch in de Handelingen, noch elders, wordt in de Heilige Schrift dan ook ooit van een tweede uitstorting van den Heiligen Geest gewag gemaakt. Het Pinksterwonder greep slechts eenmaal plaats, en wel in de Opperzaal van Jeruzalems tempel. En wat daarna als voortzetting van dat ééne wonder vermeld wordt, is er slechts uit afgeleid.

Dit afgeleide nu bestond hierin, dat, met name in Heidensche kringen, aan hen die zich tot Jezus bekeerden, door de apostelen de handen werden opgelegd, en dat ze alsdan, zoo staat er, „den Heiligen Geest ontvingen", en soms zelfs spraken in geestelijke taaluiting.

De apostelen zijn dan de mannen, die de gemeenschap tusschen de op Pinksteren gezegende Kerk van Christus en deze nieuwe groepen uit de Heidenen tot stand brengen. Vandaar de handoplegging. En alsdan gingen ook deze nieuwbekeerden in de gemeenschap met Gods volk in. Niet, alsof eerst door de handoplegging de werking van den Heiligen Geest in hun hart tot stand kwam, want zij *geloofden* reeds, en zulk oprecht geloof is altoos reeds vrucht van een werking van den Heiligen Geest. Maar de Heilige Geest is één in alle geloovigen. Die eenheid van den Geest geeft de gemeenschap. En het is het opgenomen worden in die gemeenschap, het ervaren van en deelen in die gemeenschap die aan de bekeerden destijds het heilsbesef gaf. En dit zalige uitte zich dan vooral in vreemde, d. i. in hooger dan menschelijke taal.

Dit wondere, dit ongewone, dit aangrijpende herhaalt zich thans niet meer. Wel is er ook nu nog gelijke werking, maar deze werking uit zich thans op andere manier.

Eerst waren er twee sferen, ganschelijk de ééne van de andere onderscheiden. De ééne was de grootesfeer der Heidensche wereld, en de andere de kleine heilige sfeer van 't volk Gods. Vandaar, dat 't komen van den Heiligen Geest onder de Heidenen eerst als insloeg in een geheel vreemde sfeer, en verseld ging van wondere teekenen. Nu daarentegen doorademt die heilige sfeer heel onze omgeving. Reeds de doop leidt daar in. Bij onze bekeering bevinden we ons dus reeds op gewijd terrein, vandaar dat de breuke thans niet zoo uitkomt en de overgang niet zoo plotseling is, en dus ook niet zoo in 't oog springt.

Toch is die overgang er nog evenroo.

Het wonder der tongen als van vuur en het spraakwonder wijzen er op, dat het bewust zijn van de discipelen en van wie met hen waren, opeens derwijs door den Heiligen Geest werd aangegrepen, dat 't wierd opgeheven tot hooger, en het nieuwe leven dat zich tengevolge hiervan in hen verdrong, zocht naar hooger uiting dan 't gewone spreken van de moedertaal hun gaf. De Heilige Geest in hun binnenste hief hen op tot hooger standpunt. Er ontbrandde in hun bewuste leven een hooger gloed. En dit machtige, bezielde leven zocht naar een hooger uiting ook in nieuwe taal.

En dit nu bleef doorgaan, en gaat nog door, alleen maar, nu niet meer als een wonder, maar thans als gewone en rustige uiting van het nieuw ontvangen leven.

Wie nu nog tot waarachtige bekeering komt, voelt zich vervuld van een hoogeren drang dan eertijds zijn leven aandreef. Hij ontwaart dat er nu een dringen in hem werkt, dat niet uit hem zelf, maar uit een ander is. En hij erkent straks in dien andere den Heiligen Geest die in hem woont en in hem bidt met onuitsprekelijke verzuchtingen. Maar dan ook opent die heilige inwendige drang hem de lippen op gansch andere wijze dan voorheen. Niet om, gelijk 't onlangs in Hessen beproefd is, de oude Glossolalie na te bootsen, maar om te *spreken* waar men vroeger *zweeg*; om te spreken over 't heilige waar men eertijds aan 't heilige niet dacht; om te gelooven waar voorheen de twijfel in het hart insloop; en om thans anderen te lokken, te trekken en te waarschuwen, aan wie men vroeger koud en onverschillig voorbijging.

Dit is nu voor ons het spreken in nieuwe talen, dat, helaas, maar al te dikwijls uitblijft.

Vooral in de hoogere standen.

Zoo zonder tal zijn ze, de heeren en dames, om nu maar ook dien titel te bezigen, die zelve gelooven, ja, en voor zich zelve op de zaligheid hopen, maar die dag aan dag, ja week aan week, met ongeloovigen en onbekeerden verkeeren en omgaan kunnen, zonder ooit tot hun ziel van Jezus majesteit te getuigen.

Bij wie 't nu zoo staat, bleef bij dien de Pinksterwerking niet uit?

Dr. A. K.

Amsterdam, 9 Mei 1913.

Het is wel eigenaardig, te zien, hoe de liberale pers ons volk voorlicht, wanneer het de zendingszaken betreft.

Een treffend staaltje daarvan biedt de *Nieuwe Rotterdammer*, die enkele maanden geleden aan het *Bataviaasch Handelsblad* een bericht ontleende, waarin allerlei hatelijke beschuldigingen voorkwamen aan het adres van onzen Zendingsdienaar te Poerbolinggo, Dr. B. J. Esser. Dat bericht kwam, kort saamgevat, hierop neer, dat door den invloed der Gereformeerden de openbare school te Poerbolinggo was leeggepompt en dat Dr. Esser toen geheel buiten den assistent-resident om van de Regeering te Batavia had gedaan gekregen, dat het leegstaande schoolgebouw met inventaris en leermiddelen *kosteloos* aan de Zending was afgestaan, hoewel een Bankinstelling aangeboden had dat gebouw tegen behoorlijke vergoeding te huren. Hieraan werd nog toegevoegd, wat blijkbaar dienen moest om den ijver van Dr. Esser voor het Christelijk onderwijs in nog bedenkelijker daglicht te stellen, dat deze heer, die op zijn eigen school inspecteur was, nu de onderwijskrachten verdubbeld moesten worden wegens het toenemend aantal leerlingen, ook dubbele vergoeding voor deze inspectie ontving.

Reeds terstond, toen we dat bericht in de *Nieuwe Rotterdammer* lazen, hebben we (in ons nummer van 31 Januari) twijfel geopperd, of deze voorstelling van zaken wel juist was. Thans zendt men ons uit Indië twee nummers van het *Bataviaasch Handelsblad*, het eerste van 9 December 1912 waarin het bedoelde stuk voorkwam, en het tweede van 16 December, waarin Dr. Esser op de beschuldigingen antwoordt.

Hieruit blijkt nu, dat de redactie van het *Bataviaasch Handelsblad*, die dat ingezonden stuk uit Poerbolinggo opnam, terstond onder dat stuk zelf de volgende kantteekeningen had geplaatst:

Wat staat in hoofdzaak in dien brief?

1e. Dat het dalen van het kindertal te Poerbolinggo aan opzet werd toegeschreven.

Dat opzet wordt in den brief door niets bewezen en wij zijn niet in staat, de juistheid van die beschuldiging te controleeren.

2e. Dat de regeering het schoolgebouw in gebruik gaf ten behoeve van (christelijk) onderwijs en *niet* ten behoeve van de afdeelingsbank.

Wij kunnen daaruit niet anders lezen, dan dat de regeering het onderwijs urgent achtte boven het volkscredietwezen, althans voor zoover dat schoolgebouw voor die goede zaken nuttig kon zijn.

Een reden tot verwijt ligt hierin onzes inziens niet.

Alleen het rechtstreeksch zaken-af-doen tusschen den zendeling en den landvoogd — de volgorde is geen vergissing — is min of meer hinderlijk, maar aan zoo iets raakt men tegenwoordig in Indië gewend.

Al kan de vraag worden gesteld, of een blad verstandig doet een zoo persoonlijken aanval op te nemen, wanneer de redactie van de onjuistheid van den inhoud overtuigd is, toch eert het dat Indische blad, dat het terstond, nog eer Dr. Esser antwoordde, tegenspraak leverde.

Maar des te zonderlinger wordt nu de houding van de *Nieuwe Rotterdammer*, die dat ingezonden stuk overnam, als bron het *Bataviaasch Handelsblad* noemde, maar vergat er bij te vermelden, dat de redactie „*in hetzelfde nummer dat stuk gedesavoueerd had*", zooals het *Bat. Handelsblad* in zijn antwoord aan Dr. Esser opmerkte.

En wat de zaak zelf betreft, zal het wel voldoende zijn, het antwoord hier over te nemen, dat Dr. Esser zond:

Poerbolinggo, 12 December 1912.
Aan de redactie van het
Bataviaasch Handelsblad.

Veel woorden zijn zeker niet noodig om het schendstukje te weerleggen, dat uw nummer van den 9den December laatstleden bevatte, in zake de zending te Poerbolinggo (Banjoemas).

De onzinnige bewering, dat met opzet het aantal leerlingen, dat de gouvernements-Europeesche school alhier bezocht, beneden het minimum werd gebracht (op welke wijze?), is te dwaas om te bespreken. Dat aan de zending kosteloos schoolgebouw met inventaris en leermiddelen werd afgestaan, is onjuist. De zending betaalt geregeld huur voor het gebouw.

Wat de inzender bedoelt met de fraaie tirade: „het mooiste is evenwel, dat deze heer tevens zijn eigen inspecteur is; daar er nu genoeg leerlingen waren voor twee onderwijskrachten, kreeg hij voor elke inspectie eene vergoeding zooals over scholen met twee onderwijskrachten is bepaald", weet ik niet. Een feit is, dat de zending nooit een enkele cent subsidie voor die school heeft gehad, laat staan voor inspectie. Wel is in verband met deze school een Fröbelschool opgericht, die de overal elders genotene subsidie ontvangt (doch niet voor inspectie.)

Eindelijk kan ik u nog de verzekering geven, dat er van een rechtstreeks zaken-afdoen tusschen den landvoogd en den zendeling al evenmin sprake is geweest.

Ondergeteekende heeft eenvoudig, toen hij vernam, dat de Afdeelingsbank een aanvrage had ingezonden, om de leegstaande gouvernementsschool te mogen huren, dadelijk een request ingezonden, om zelf te dingen voor zijn Hollandsche school van Javanen en Chineezen naar den huur van bedoeld gebouw. Aangezien er geen tijd te verliezen was, daar mogelijk anders reeds een beslissing was genomen, zond hij dit request onmiddellijk in bij het departement van Onderwijs en Eeredienst. Hij is overigens niet gewoon, zaken te doen achter den rug van den assistent-resident om en stelde deze dan ook in kennis van het afzenden van bedoeld request.

Na beleefden dank voor de plaatsing

Uw dw. dr.
Dr. B. J. Esser.

Afdoender kon het antwoord wel niet wezen.

Maar dat antwoord deelde de *Nieuwe Rotterdammer* aan haar lezers niet mede.

Een „schendstukje", dat zoo de spulgaten uitliep, dat zelfs het liberale *Bat. Handelsblad* het niet zonder rectificatie plaatsen dorst, nam ze over.

Maar de pertinente tegenspraak van de daarin opgedischte onwaarheden verzweeg ze.

Artikel 171.

Nu krachtens het electoraal akkoord tusschen de verbonden Christelijke partijen, besloten is Art. 171 bij de komende Grondwetsherziening niet aan de orde te stellen, maar dit artikel, althans wat het eerste gedeelte betreft, ongewijzigd te laten, zou verder napleiten over de al of niet wenschelijkheid om dit Artikel te wijzigen, niet alleen nutteloos werk wezen, maar bovendien gemis aan politiek beleid verraden. Het zou een spelen zijn in de kaart van het liberalisme, dat niets liever zou zien, dan dat het vuur van kerkelijken hartstocht ontvlamde en daardoor de band verbroken werd, die de Christelijke partijen verbonden houdt. Vooral waar het ditmaal bij de politieke worsteling gaat om den hoogen inzet van de vrijmaking van ons Christelijk onderwijs, moet daarvoor elk ander belang zwichten.

Dit is ook de reden, waarom we op de uitvoerige critiek, die Dr. Van Eyck van Heslinga in het *Hervormd Zondagsblad* van de provincie Friesland, op onze artikelen over Art. 171 gaf, thans niet zullen ingaan. Niet omdat deze artikelen, die afzonderlijk in brochurevorm verschenen zijn, ons van ongelijk overtuigd hebben, maar omdat thans, met de stembus in het zicht, de discussie over dit onderwerp meer kwaad dan goed zou doen. Dr. Van Eyck van Heslinga houde het ons daarom ten goede, dat we ons antwoord tot later uitstellen. Actueel belang heeft de quaestie niet en voorzetting van het debat op dit oogenblik zou ongeraden wezen.

Maar al laten we de quaestie zelve daarom rusten, toch mogen we niet nalaten een woord van hulde te brengen aan Jhr. Mr. O. Q. van Swinderen, oud-president der arrondissementsrechtbank te Groningen, die in een brochure over Art. 171 voorstelt, dit Artikel uit de Grondwet te schrappen en daarbij de volkomen juiste opmerking maakt, dat „de waarborg voor de richtige uitbetaling der rijksbijdragen (aan de Kerk) niet daarin ligt, dat een daarop betrekking hebbend artikel in de Grondwet is opgenomen, maar in de verbintenis van den Staat jegens de Kerken tot nakoming zijner verplichting." Deze verplichting nu bestaat, ook afgezien van de Grondwet, en moet ook in de toekomst z. i. gehandhaafd blijven. Hij wil alleen, dat deze rijksbijdrage niet alleen zal toegekend worden aan de Kerken, die deze bijdrage thans genieten, maar evenzeer aan de Gereformeerde Kerken A, B en C, „omdat deze drie afdeelingen zijn te beschouwen als de rechtverkrijgenden van de Afgescheidenen. De Afgescheidenen toch hebben de Hervormde Kerk niet verlaten vrijwillig, want dan zouden zij alle rechten op een rijksbijdrage hebben verbeurd, maar zij zijn vervolgd, gekerkerd, beboet en uit de Kerk gezet, en hebben derhalve die rechten niet verloren."

Jhr. Mr. O. Q. van Swinderen is, indien we ons niet vergissen, geen lid van de Gereformeerde, maar van de Hervormde Kerk. Daarom stellen we deze uitspraak te meer op prijs. Is het toch juist, dat de Afgescheidenen, omdat zij vervolgd en uit de Kerk gezet zijn, *hunne rechten* niet hebben verloren, dan geldt dit evenzeer van de Gereformeerden, die bij de Doleantie evenzeer vervolgd en uit de Kerk zijn gezet. Terecht merkt Dr. van der Linden in de *Haagsche Kerkbode* dan ook op, dat deze eene niet te weerspreken zinsnede heel de redeneering van Dr. Kromsigt, (Dr. van Eyck van Heslinga geldt dit evenzeer) omverwerpt.

Studenten in de Theologie.

II.

Het vervolg van de rede van Prof. Hodge luidt aldus:

Nu hebt gij, studenten in de theologie, de roeping theologie te studeeren, en dit ijverig te doen, in overeenstemming met het Apostolisch bevel: „Al wat gij doet, doet dat van harte, als den Heere". Het is juist om deze reden, dat gij studenten in de theologie zijt, en dit is uw eerste plicht; en plichtsverzuim geschiedt altijd ten koste van uw godsdienstig leven. Dr. Charles Hodge vertelt in zijne heerlijke autobiografische aanteekeningen over Philip Lindsay, den meest populairen professor van Princeton College van zijn tijd — een man, die door bijna ieder „College" in de Central States als voorzitter gezocht werd — hij vertelde aan onze klas, dat wij een van de beste voorbereidingen voor onzen dood zouden vinden in de volmaakte kennis van de Grieksche Grammatica. „Dit", verklaart Dr. Hodge op zijne eigenaardige manier, „was zijne wijze van ons duidelijk te maken, dat wij onzen plicht moesten betrachten". Zekerlijk, iedereen die godsdienstig wil zijn, moet beginnen met zijn plicht te doen, zijn aangewezen plicht, zijn dagelijksche taak, om dit speciale werk, dat voor hem gereed ligt, op den bepaalden tijd en de bepaalde plaats te verrichten. En als dat speciale werk studeeren is, dan hangt zijn godsdienstig leven in de eerste plaats af van dit studeeren. Gij zoudt een vader, die zijn vaderplichten verwaarloost; of een zoon, die te kort schoot in de verplichtingen van zijn kinderlijken eerbied; of een kunstenaar, die systematisch zijn werk afraffelt en knoeiwerk levert; of een werkman, die niet meer is als een oogendienaar, even goed een godsdienstig man kunnen noemen, als een student, die niet studeert. Het is niet mogelijk, gij kunt geen godsdienstig leven leiden, tenzij gij aanvangt getrouw uw dagelijksche en eenvoudige plichten waar te nemen. Het is niet de vraag, of ge die plichten prettig vindt. Gij moogt net zoo over uw plichten denken, als ge wilt. Gij moogt zelfs denken, dat gij ze naar waarde schat, als gij ze „het slaafsche werk" noemt. Maar zoo gij godvruchtige mannen wenscht te zijn, zoo moet gij u met getrouwheid aan uwe studies geven. Geen godvruchtig karakter kan worden opgebouwd op het fundament van „plichtsverzaking". Er is ongetwijfeld iets niet in orde in het godsdienstige leven van een student, die niet studeert. Maar hieruit mogen wij nog niet de conclusie trekken, dat alles wel in orde is in 't godsdienstige leven van iemand die wèl studeert. Het is mogelijk te studeeren — zelfs om theologie te studeeren — met een geheel wereldsch hart. Ik zeide zoo straks, dat godsdienst iemand tot zijn arbeid brengt met een verhoogde mate van toewijding. Dit zeggende, nam ik het woord „toewijding" in beide beteekenissen, in den zin van al-zijn-kracht-geven-aan, en in de beteekenis van godvruchtig zichgeven-aan. Een waarlijk godsdienstig man zal alles bestudeeren, wat „plicht" hem gebiedt, en hij zal dat doen met toewijding in deze beide beteekenissen. Dat is hetgeen waar zijn godsdienst hem toe brengt; om zijn God te dienen doet hij zijn plicht; hij doet dien ter dege, want hij doet dien, als den Heere.

In heel veel gevallen is er in het onderwerp zelf, dat men bestudeert, niets, wat direct ons geestelijk leven voeden kan, of 't geen godsdienstige gevoelens wekt, of ons tot speciale godsdienstige verrichtingen aanspoort. Wel echter, zoo wij zulk een onderwerp in studie nemen »als den Heere", dat wil zeggen „om Zijnentwil"; uit hetzelfde beginsel dat het veegen van een kamer een werk ter eere Gods maakt. Met de theologie is dit echter anders, daarin zijn alle vakken gelijk, want het eenige doel der theologie is: „God te doen kennen". De student in de theologie wordt door zijn werk dagelijks gebracht in de tegenwoordigheid Gods, en hij wordt daar gehouden. En zou een godsdienstig man in de tegenwoordigheid Gods kunnen staan, zonder in aanbidding neer te knielen?

De mogelijkheid bestaat zeker, zooals ik reeds gezegd heb, in de theologie te studeeren met een hart, dat geheel wereldsch is. Doch dit is alleen maar mogelijk voor een ongeloovig of althans een ongodsdienstig man. En hiermee leg ik in uwe handen een toetssteen, waaraan gij uw godsdienstigen toestand kunt onderkennen, en tevens een instrument om het godsdienstig leven op te wekken.

En gij, studenten in de theologie, vervult gij uw dagelijksche taak als iets dat met uw godsdienst te maken heeft? Zoo niet, doorzoek uzelven dan nauw, want iemand, die zich dagelijks bezig houdt met Goddelijke dingen, terwijl zijn hart koud en onaandoenlijk blijft, diens geestelijke toestand kan niet zijn zooals hij wezen moet. Zoo het echter wel zoo is, verheugt u dan! In ieder geval moet gij zorg dragen, dat het aldus wordt, en dat het dag aan dag hoe langer hoe meer zoo wordt. Laat van nu af al uwe theologische studies een godsdienstig karakter dragen; dit moet gij als hoofdregel stellen, om een rijk en gezond geestelijk leven te leiden, als student in de theologie. Doet uwe studies van harte, laat ze niet alleen uw geest bezig houden, maar leg uw hart in uwe studies.

Zij brengen u van dag tot dag, van uur tot uur in de tegenwoordigheid Gods; 't zijn zijne wegen, zijne leidingen met de menschen, de oneindige majesteit van zijn Wezen, die de kern uitmaken van het onderwerp uwer studies. Trek dan uwe schoenen uit van uwe voeten, want de plaats zijner tegenwoordigheid is heilig!

Zeer dikwijls heeft men onze aandacht gevestigd op het groote gevaar, dat er voor onzen theologischen student ligt juist in dit dagelijksch contact met de heilige dingen. Het gevaar dat ze, omdat ze dagelijks voorkomen, voor hem in waarde gaan verminderen. Evenals b.v. de meesten onzer lucht inademen, zich koesteren in zonneschijn, zonder ooit te realiseeren, dat het Gods groote goedheid is, die de zon doet opgaan, niettegenstaande wij zondaren zijn; dat hij zijn zegen uitzendt, niettegenstaande wij onrechtvaardigen zijn; zoo kunnen wij ook de gereedschappen van het heiligdom hanteeren, zonder ooit één hoogere gedachte te kennen, en zonder meer daarin te zien dan het grove aardsche materiaal, waarvan ze vervaardigd zijn. En zoo is het dan ook mogelijk, dat woorden, die u Gods ontzaglijke majesteit of zijn oneindige goedheid vertolken, voor u niet meer zijn dan „woorden", Hebreeuwsche en Grieksche woorden met woordafleidingen, verbuigingen en vervoegingen, saamgevoegd tot zinnen. De redeneering, langs welke gij u de verborgenheden van Gods zaligmakend werk voorstelt, kan voor u worden niet meer dan een zuiver logische formule, met stellingen en sluitredenen behoorlijk uitgewerkt, die zonder twijfel vol van overtuigende kracht zijn, maar toch verder voor u persoonlijk geen beteekenis hebben, dan hun formeel logische klem.

Gods majestueus voortschrijden in het proces van het verlossingswerk kan voor u geworden zijn niets dan een reeks historische feiten, een wonderlijk drama, dat godsdienstige en sociale toestanden te voorschijn roept, en dat misschien wel heenwijst op een afloop der dingen, dien wij door scherpzinnigheid berekenen kunnen; doch van geen hooger beteekenis dan de andere feiten, die in tijd en ruimte plaats grijpen, en onder uwe aandacht gebracht worden. Dit is het groote gevaar, dat u allen dreigt, en dit groote gevaar ligt in het groote voorrecht, dat u ten deel valt. Denkt het u eens in, welk dit voorrecht is, als het groote gevaar dreigt, dat de groote dingen op godsdienstig gebied voor u alledaagsch kunnen worden.

Anderen, die gebukt gaan onder het harde lot van dit leven, strijdende den dagelijkschen strijd om het bestaan misschien, vinden hun ganschen dag in beslag genomen door al hetgeen, dat in deze wereld ons omslaag trekt, door een koortsig jagen van den arbeid dezer wereld, en niet dan met veel moeite kunnen zij een oogenblikje tijd vinden om stil te staan en te overpeinzen of er werkelijk is: een God, een Godsdienst, verlossing van de zonden, in wier boeien wij gevangen worden gehouden. En deze dingen maken de atmosfeer van uw leven uit. Gij ademt ze in met iederen ademtocht, zij omringen u, zij klemmen zich aan u vast, zij dringen op u aan van alle zijden. Het gevaar dat ze u „alledaagsch" worden, dreigt altijd!

God behoede u, zelfs dit gevaar dreigt, dat gij moede zoudt worden van uw God!

Begrijpt gij dan, wat dit gevaar zeggen wil? Of laat ons de vraag liever zoo stellen: Beseft gij wat uw voorrechten zijn? Maakt gij er wel ten volle gebruik van? Neemt gij wel toe in heiligheid, door dit voortdurend contact met de Goddelijke dingen; wordt gij van dag tot dag meer mannen Gods? Zoo niet — dan zijt gij aan het verharden. En ik sta heden hier, om u te waarschuwen: Neemt toch uwe theologische studies ernstig op, niet slechts als plichtsbetrachting, om Gods wil en daardoor geheiligd — maar als godsdienstige oefeningen vol van geestelijke zegeningen voor elkeen van u, als door haar aard de strekking hebbende uwen geest, uw hart, uwe ziel, uw leven te vervullen met Goddelijke gedachten, gevoelens en aspiraties!

Ouders of getuigen?

XII.

Zoo bleek ons, hoe het doopgetuigeninstituut, oorspronkelijk met een uitnemende bedoeling in de Kerk ingevoerd, alleen onder den invloed van het valsche Sacramentsbegrip, geheel verbasterd is. Niet alleen dat de eigen vader en moeder van het kind bij den doop geheel werden uitgesloten, en hun plaats zagen ingenomen door andere personen, maar het optreden dezer „doopouders" bij den doop van een vreemd kind kon natuurlijk aan de Kerk geen waarborg geven voor de Christelijke opvoeding van het gedoopte kind en werd al meer een zinledige ceremonie. Niet weinig werkte daartoe mede, dat van deze doopouders of doopgetuigen niet eens een *belofte* gevraagd werd, dat zij voor de opvoeding zouden zorgen, maar dat men uit puur conservatisme aan het oude doopformulier vasthield en daarom aan dezen getuige alleen enkele vragen voorlei, die hij uit naam van het kind te beantwoorden had. Voor de hooge zedelijke verantwoordelijkheid, die deze doopgetuigen tegenover de Kerk op zich hadden genomen, werd dan ook niets meer gevoeld. De doopgetuigen dienden alleen om bij den doop zekere plechtige handelingen te verrichten, zooals het kind ten doop te heffen, voor het kind de doopvragen te beantwoorden, enz., maar daarmede was het uit en verder bekommerde de doopgetuige zich om de religieuze belangen van zijn petekind niet. Wanneer de ouders zulke getuigen bij den doop van hun kind uitnoodigden, geschiedde dit dan ook niet om bij de opvoeding van het kind hen te helpen, maar deels omdat de Kerk bij den doop het optreden dezer doopgetuigen eischte, deels omdat de gewoonte meebracht, dat de doopgetuigen aan hun petekind een rijk geschenk gaven, de „pille-gift" geheeten. Eigenlijk was dit laatste voor het volk de hoofdzaak, en daarom was het vooral bij de uitnoodiging dezer doopgetuigen te doen. Zelfs de keuze der doopgetuigen werd door dit motief geheel en al beheerscht; men vroeg niet, of deze getuigen vrome en godzalige mannen en vrouwen waren, van wie een goede invloed op het kind kon uitgaan, maar of ze rijk en aanzienlijk waren; zelfs trachtte men het getal der doopgetuigen al meer uit te breiden, alleen met het doel de pillegift des te grooter te maken. Dat deze voorstelling van de ontaarding van het doopgetuigenstelsel waarlijk niet overdreven is, kan wel het best daaruit blijken, dat in den Roomschen Catechismus zelf geklaagd wordt, dat dit ambt zoo schandelijk in de Kerk verwaarloosd was, dat alleen de naam ervan nog was overgebleven en schier